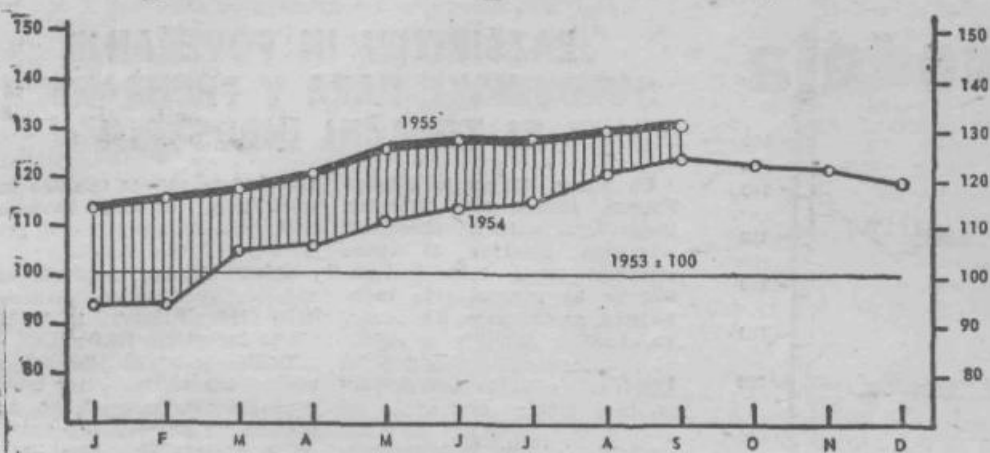

Zaposlenost v proizvodnji

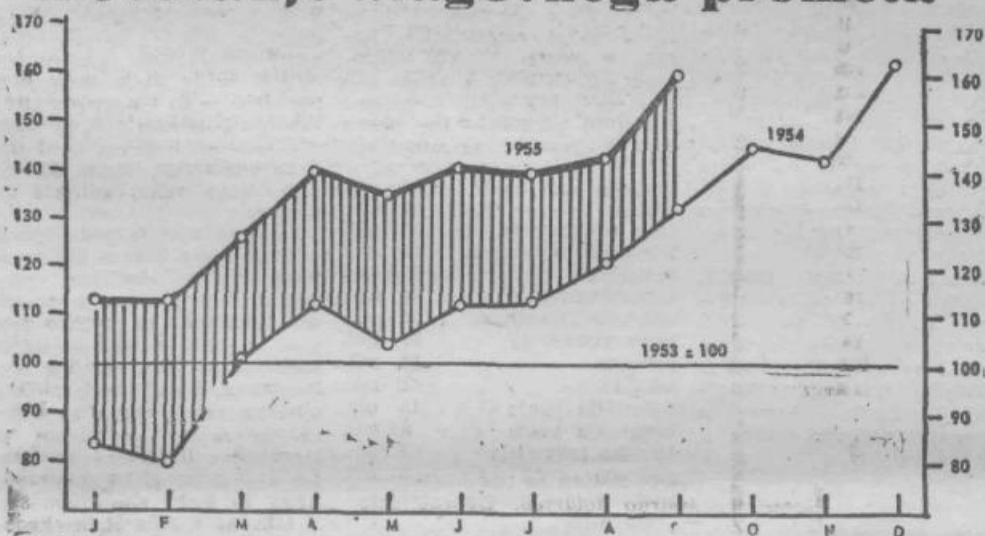

NZ-GRAF. 2

Kakor vidimo iz grafikona, je zaposlenost v septembru porasla še za eno točko. Največ nove delovne sile je zaposlila indu-

strija, ker so začela delati podjetja živilske industrije z izrazito sezonskim značajem.

Povečanje blagovnega prometa

NZ-GRAF. 3

Po nepopolnih podatkih Zveznega zavoda za statistiko je vrednost prometa blaga v trgovini na drobno v prvih letošnjih treh trimesečjih (januar-september) za četrtino večja kakor v istem obdobju leta 1954. (Podatki se nanašajo na trgovsko mrežo, zato ni obsežna kmetijska tržna trgovina.) Tu ima znaten vpliv tudi povečanje cen. V letošnjem letu so cene na drobno stalno rasle vse do meseca septembra, ko so se začele v določeni meri ustaljevati. V mesecu septembru so bile za 12% nad cenami v letu 1953.

Porastle pa so tudi količine prodanega blaga. To vidimo iz naslednjih podatkov za prvo polletje:

Artikli	Prodano v I. polletju		Odstotek povečanja
	1954	1955	
Pšenična moka (tisoči ton)	193	234	21
Kruh (tisoči ton)	221	278	26
Sveže meso (tisoči ton)	40	47	19
Maščobe (tisoči ton)	28	34	23
Zelenjava (tisoči ton)	71	72	1,5
Sadje (tisoči ton)	18	15	—
Sladkor (tisoči ton)	48	59	21
Premog (tisoči ton)	895	897	—
Milo (tisoči ton)	8	11	31
Tkanine (milijoni metrov)	39	46	19
Obutev (milijoni parov)	6	7	20
Nogavice (milijoni parov)	8	9	9
Pohištvo (tisoči garnitur)	33	49	49

Pomembno povečanje prodaje imamo tudi pri tistih artiklih, ki so prvenstveno namenjeni vasi. Pri kovinskem gradbenem materialu znaša to povečanje 23%, pri žebeljih 62%, pri kmetijskem orodju 31%, pri kmetijskih napravah skoraj 100%, pri priboru in železju za vozove 50%, pri ravnem steklu 19%, pri umetnih gnojilih 89%, pri sredstvih za zaščito rastlin 34%, pri petroleju

za razsvetljavo 24%, pri cementu 31%, pri opelki 21%. Te podatke je zlasti treba upoštevati glede na to, da razpolaga vas z določenim presežkom prostih denarnih sredstev, ki jih je treba potrošiti. Menijo, da je povečanje prodaje teh artiklov vendarle še vedno popolnoma nezadostno.

Na tako povečanje prometa je največ vplivala industrijska proizvodnja. Po statističnih podatkih je od januarja do septembra tega leta industrija proizvedla za 16% več potrošnega blaga kakor od januarja do septembra leta 1954.

Toda tudi uvoz je odigral veliko vlogo. V prejšnji številki (na 4. strani) smo objavili podatke o povečanju uvoza živilskih proizvodov in glavnih surovin za predelovalno industrijo v tem letu. Če primerjamo uvoz in izvoz tekstila in tekstilnih surovin ter polizdelkov v devetih mesecih lani in letos, vidimo, da se je uvoz povečal za 7 milijard, izvoz pa zmanjšal za eno milijardo 200 milijonov dinarjev. Razumljivo je, da vpliva to na plačilno bilanco z inozemstvom.

Blagovni promet je malo bolj porastel kakor pa denarni dohodki prebivalstva. To ima določen pomen, ker prebivalstvo troši za nakup v trgovini (ne upoštevajoč kmetijsko tržno trgovino) nad dve tretjini svojih dohodkov. Zato se bodo tudi nadaljnja prizadevanja, da bi se ohranil in izboljšal življenjski standard odrazila na povečanju količine prodanega blaga v trgovini.

Pri tem mora vsekakor imeti glavno vlogo povečanje proizvodnje potrošnega blaga v kmetijstvu in v industriji. Rekli smo že, da je industrija povečala proizvodnjo potrošnih artiklov za 16%. V tem času pa je skupna industrijska proizvodnja porasla za 18,5 odstotka. To pomeni, da povečanje proizvodnje za osebno potrošnjo vendarle še vedno zaostaja za povečanjem skupne proizvodnje.

So razlogi za pričakovanje, da se bo v prihodnjem obdobju to razmerje še naprej izpreminjalo v korist potrošnega blaga.

M. J.

Dr. STANE PAVLIC

Gospodarsko sodelovanje z ZDA

V naši politiki aktivne koksistence zavzema gospodarsko sodelovanje z inozemstvom posebno važno mesto. Jugoslavija je težila in teži k razširitvi gospodarskega sodelovanja, tako glede števila držav, s katerimi gospodarsko sodeluje, kakor tudi glede na oblike in vsebino tega sodelovanja. Zaradi znatnih naporov, ki smo jih vložili za razširitev gospodarskega sodelovanja z inozemstvom, nam je uspelo, da smo gospodarsko sodelovanje ne le razširili na skoraj 70 držav, temveč smo hkrati tudi prešli s poprejšnje standardne blagovne izmenjave tudi na druge oblike gospo-

darskega sodelovanja, kot je na primer industrijska in tehnična kooperacija, različni finančni aranžmaji, investicijski sporazumi itd.

Toda prav kar zadeva gospodarsko sodelovanje z ZDA, ne moremo biti zadovoljni z doseženimi rezultati. Res je, da smo v tem pogledu v zadnjem času vzpostavili gospodarsko sodelovanje na široki bazi in začeli izkoriščati nove oblike gospodarskega sodelovanja. Vendar pa nas glede na samo blagovno izmenjavo, ki smo jo dosegli v zadnjih letih, konkretni rezultati ne morejo zadovoljiti.

Blagovna izmenjava

Blagovno izmenjavo urejuje pogodba o trgovini in plovi, sklenjena že leta 1881 med Srbijo in ZDA. Medtem ko so ZDA pred vojno sodelovale v jugoslovanskem izvozu in uvozu minimalno — v povprečju 1935 do 1939 so sodelovale v jugoslovanskem izvozu s 3,3 odstotka, a v jugoslovanskem uvozu s 4,8% — je ta udeležba dosegla leta 1952 svoj vrhunec v izvozu s 14,7%, leta 1950 pa svoj vrhunec v jugoslovanskem uvozu s 21,5%. Vrednost jugoslovanskega izvoza, ki smo ga ostvarili v ZDA, je znašal leta 1952 36,1 milijona dolarjev. Vendar pa od tega leta naprej naš izvoz v ZDA upada. V devetih mesecih letos je izvoz v ZDA dosegel komaj 17,8 milijona dolarjev, medtem ko je, nasprotno, v istem obdobju dosegel uvoz vrednost 27,9 milijona dolarjev, kar pomeni, da imamo v trgovinski bilanci z ZDA deficit.

Ne da bi se spuščali v podrobno analizo tega deficita, moramo ugotoviti, da je treba iskati razloge za upadanje jugoslovanskega izvoza v ZDA predvsem v zmanjšanju udeležbe barvastih kovin v našem izvozu sploh, še posebej pa v izvozu v ZDA. V povojnem obdobju so rude in barvaste kovine predstavljale največji del — 59 do 85% — našega izvoza v ZDA. Toda po drugi strani pa moramo ugotoviti znatno razširjenje nomenklature v našem izvozu v ZDA v zadnjih letih. To velja zlasti za izvoz mnogih naših finalnih proizvodov. Dobro prodajo naših proizvodov na to važno tržišče otežujejo predvsem velika oddaljenost ameriškega trga, konkurenca, ki jo srečujemo na tem trgu in pa specialni uvozni režim ZDA, zlasti

sti glede kontrole uvoza artiklov živilske industrije. Kljub temu pa drži, da predstavljajo ZDA največje tržišče, ki lahko absorbira znaten del naših izvoznih proizvodov. So vsi pogoji, da bistveno povečamo naš izvoz tudi v to državo.

Za povečanje našega izvoza na ameriški trg je potrebna posebna organizacija tako doma kakor tudi v ZDA. S pomočjo Zvezne zunanjetrgovinske in Industrijske zbornice smo že začeli ustanovljati razne skupnosti proizvajalnih in zunanjetrgovinskih podjetij, po katerih lahko povečamo prodajo artiklov, kot so na primer finalni lesni izdelki, izdelki predelave mesa, sadne predelave, izdelki domače obrti, zdravilne rastline itd. K povečanju izvoza določenih artiklov bi pripomoglo ustanavljanje posebnih, morebiti mešanih podjetij na ameriškem trgu. Dolarski deficit v naši trgovinski, pa tudi plačilni bilanci zahteva, da proučimo možnost večjega stimuliranja naših izvoznikov v smeri dolarskega izvoza.

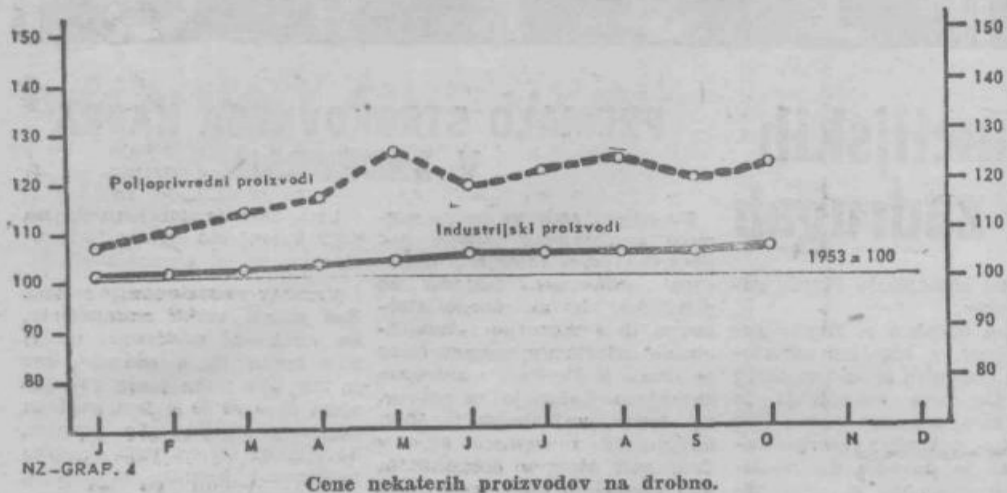
Izvozne organizacije, v številu tudi Zvezno zunanjetrgovinsko zbornico, bi se morale bolj resno ukvarjati s proizvodnjo in odkupom važnejših dolarskih izvoznih artiklov, kot je na primer hmelj, tobak, zmelta paprika, svinjske sčetine, razne vrste sira itd. Pri rekonstrukciji in racionalizaciji industrijskih naprav bi morali brezpogojno dati prednost rekonstrukciji tistih naprav, ki lahko vplivajo na zmanjšanje dolarskega deficita v plačilni bilanci, tako s povečanjem izvoza kakor z zmanjšanjem uvoza iz dolarskih držav, kar pomeni v prvi vrsti iz ZDA.

Investicijski krediti

Leta 1949/50 je Jugoslavija vzela pri ameriški Export-Import banki dolgoročni investicijski kredit v treh tranšah v skupnem znesku 55 milijonov dolarjev. Prvo tranšo smo v pretežni meri izkoristili za nabavo opreme za rudnike barvastih kovin in premogovnike. Drugo in tretjo tranšo pa smo izkoristili delno za nabavo opreme, a delno za nabavo surovin.

Kredit v znesku 58 milijonov dolarjev, ki smo jih leta 1951/52 dobili od Mednarodne banke za nakup investicijske opreme, pomenijo važno obliko kreditne gospodarskega sodelovanja med dvema državama. Tretja tranša kredita Mednarodne banke v znesku 40 milijonov dolarjev, ki je načelno že dogovorjena, toda še vedno ni realizirana, bi pripomogla (Nadaljevanje na 5. strani)

Gibanje cen na drobno

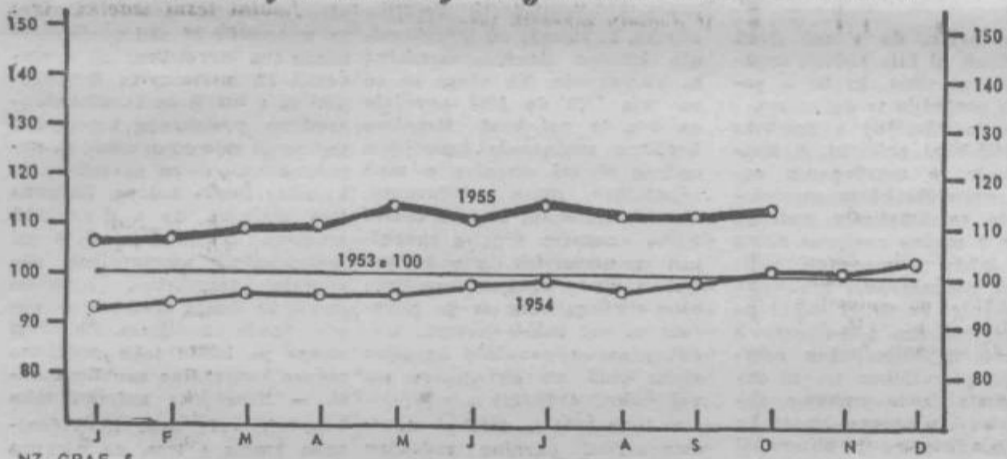

NZ-GRAF. 4

Cene nekaterih proizvodov na drobno.

	Cene v oktobru		Indeks
	1954	1955	
Pšenica	43,4	43,1	99
Riž	225	203	90
Govedina	214	240	112
Svinjina	251	304	121
Mast	224	354	158
Olje	230	336	146
Jajca	18,7	20,5	110
Mleko	32,4	38,9	120
Surovo maslo	450	594	132
Krompir	17	20,9	123
Fižol	72	60	83
Jabolka	38,5	28,4	74
Stadkor	144	145	101
Volnene tkanine za obleke iz čes. prediva	4.257	4.467	105
Posteljno platno	625	603	97
Cie	311	340	109
Moška bombažna srajca	1.152	1.297	112
Visoki čevlji	2.844	2.983	103
Emajliran lonec, 2 l	305	288	95
Plug	7.888	7.964	101
Cement	16,7	17,5	105
Lignit	1.978	2.107	106

Gibanje življenjskih stroškov

NZ-GRAF. 5

V primerjavi s septembrom je indeks cen na drobno porasel za 1 točko, med tem ko je indeks življenjskih stroškov v istem razdobju porasel za dve točki. Ta nadaljnji porast cen na drobno in življenjskih stroškov je predvsem posledica porasta cen živilskih artiklov. Tako je cena pšenice porasla od 40,3 din na 43,1 din, riža od 202 na 203 din, svinjine od 292 na 304, masti od 248 na 354 din, olja od 335 na 336, jajc od 16 na 20 din itd. Po drugi strani se je v istem mesecu znižala cena govedine od 241

na 240 din, fižola od 64 na 60 din, jabolka od 29 na 28 din.

Pri industrijskih artiklih ni nobenih sprememb v cenah ne na višje ne na nižje tako, da lahko rečemo, da so cene ustaljene. Cene uslug še nadalje rahlo naraščajo.

Kakor vidimo, imamo v letošnjem oktobru nadaljnji majhen porast cen in življenjskih stroškov. (Denarni dohodki in izdatki prebivalstva po podatkih Narodne banke. Vsi drugi podatki so iz Zveznega zaveda za statistiko.)

DOMACI OSEBNI AVTOMOBILI

Letos februarja so montirali v tovarni »Crvena zastava« v Kragujevcu prvi osebni avtomobil »FIAT 1400«. Dva meseca za tem so montirali prvi tovorni avtomobil. Od takrat pa vse do nedavnega je iz tovarne izšlo več sto različnih lahkih vozil. Zdaj prihaja iz »Crvene zastave« skoraj vsak dan po pet avtomobilov in terenskih vozil.

Tovarna »Crvena zastava« proizvaja na podlagi licence ita-

lijanske firme »FIAT«. Po dogovoru, ki je sklenjen med našo in italijansko tovarno, bomo v naši državi proizvajali tri tipe osebnih avtomobilov: »FIAT 600«, »FIAT 1400« in »FIAT 1900«. Razen tega bomo izdelovali tudi terenska vozila, takozvana »Kampanjola«, kakor tudi lahka tovorna vozila. Doslej so montirali v glavnem osebna vozila »FIAT 1400« ter nekoliko tovornih vozil, kamio-

nov in »FIAT 1900«. V tovarno so prihajali gotovi deli, ki so jih pozneje montirali. Toda že so osvojili proizvodnjo nekaterih delov in do kraja leta bodo sami proizvajali okrog 22 odstotkov vseh delov avtomobilov. Prihodnje leto se bo to število še naprej večalo, ker se predvideva, da bomo do konca leta 1958 sami proizvajali tri četrtine delov avtomobilov.

GOSPODARSKO SODELOVANJE Z ZDA

(Nadaljevanje na 4. strani k hitrejšemu gospodarskemu razvoju naše države, s tem pa tudi k zmanjšanju obstoječega dolarskega deficita. Škoda, da je nerazumevanje te banke onemogočilo financiranje tistih projektov, katerih ostvaritev bi prav gotovo bila koristna za obe državi, ne samo za Ju-

goslavijo. Vendar pa moramo priznati, da so pogoji, pod katerimi smo dobili te kredite, z izjemo zadnjih posojil, ki nam jih je dala Sovjetska zveza, ugodnejši tako glede roka kakor tudi glede finančnih stroškov, kakor pa vsi drugi krediti, ki smo jih dobili od zahodnih držav.

Gospodarska pomoč

Od leta 1951 ZDA dajejo naši državi gospodarsko pomoč. Razlogi in namen tristranske pomoči so že dovolj znani. To pomoč dobivamo na podlagi Londonskega memorandumu in Blejskega memoranda iz leta 1951, kakor tudi na podlagi sporazuma o gospodarskem sodelovanju, ki je bil sklenjen med Jugoslavijo in ZDA. Zaključno z ekonomskim l. 1954/55 je Jugoslavija dobila iz tristranske gospodarske pomoči 604 milijone dolarjev. Daleč največji del od tega odpade na ZDA. V sedanjem 1955/56 ekonomskem letu je vlada ZDA pristala, da bo še dalje dajala gospodarsko pomoč v znesku 34,5 milijona dolarjev. Nedvomno je gospodarska pomoč imela v gospodarskem razvoju naše države

pomembno vlogo. Vendar pa bi bil učinek tristranske gospodarske pomoči mnogo večji, da nismo bili v tem času prisiljeni večidel te pomoči izkoristiti za nabavo živilskih artiklov. Za ilustracijo naj navedemo, da smo samo v lanskem ekonomskem letu dobili iz ZDA 1130 tisoč ton pšenice. Izkoriščanje dinarske protivrednosti (90%) od prejete gospodarske pomoči je pospešilo ali omogočilo gradnjo različnih gospodarskih objektov v naši državi.

Tehnična pomoč, ki smo jo dobili v glavnem od OZN, deloma pa tudi neposredno od ZDA, je prispevala k racionalnejšemu izkoriščanju industrijskih zmogljivosti in k modernizaciji določenih postopkov v kmetijstvu.

Off shore posli

Ti posli pomenijo možnost zaposlitve naše industrije ob plačilu s prostimi dolarji za račun vlade ZDA. Ti posli so imeli važno vlogo v mnogih zahodnih državah, ki so sprejele dolarska naročila iz off shore poslov za več kakor milijardo dolarjev. Čeprav smo si prizadevali dobiti znatnejša ameriška naročila te vrste, in kljub dejstvu, da je naša proizvodnja uspešno izpolnila prva off shore naročila, vendar

lani nismo dobili novih naročil. Skupna vrednost vseh off shore naročil znaša 19 milijonov dolarjev. So vsi pogoji, da bo prišlo v bližnji prihodnosti do pomembnejšega angažiranja naše industrije v okviru teh off shore poslov. Tu ne gre samo za dolarska plačila in na osnovi tega za zmanjšanje našega dolarskega deficita, temveč gre hkrati tudi za konkretno povezovanje jugoslovanske industrije s potrebami ameriške ali zahodnega trga.

Kmetijski presežki

Dejstvo, da ZDA razpolagajo z velikimi zalogami žita in drugih proizvodov, ki zanimajo jugoslovansko gospodarstvo, pomeni važno prvo za trajnejše gospodarsko sodelovanje med obema državama. Če upoštevamo, da se obseg gospodarske pomoči zmanjšuje, je obema državama na tem, da najdeta ustrezajočo obliko, ki bi naši državi omogočila, da izkoristi določene količine obstoječih kmetijskih presežkov — pšenice, bombaža — na dolgoročni kredit. Napori, ki smo jih z naše strani storili z namenom, da povečamo naš izvoz v ZDA, bi nam omogočili, da dobimo potrebna sredstva za odplačilo sprejetih obveznosti.

dransko cesto in nekatere surovine, kot so na primer tehnične masčobe, kože, gume za avtomobile, farmacevtske surovine itd.;

2. da bi nam dobavili 300.000 ton pšenice po zakonu o kmetijskih presežkih;

3. dobave dodatne količine pšenice in bombaža;

4. možnosti za financiranje nekaterih objektov na kompenzacijski osnovi, kar pomeni, da bi se finančne obveznosti, ki bi nastale v zvezi z gradnjo teh objektov, izplačale s proizvodnjo novozgrajenih objektov.

Izboljšanje političnega položaja, duh medsebojnega razumevanja prihaja na mednarodnem političnem poprišču kljub vsem oviram vendar vse bolj do izraza, pa tako tudi politika razumevanja in prijateljstva med Jugoslavijo in ZDA, kar se je še posebno odrazilo te dni ob obisku gg. Dullesa in Murphyja, kar vse predstavlja temelj za nadaljnjo razširitev in napredek gospodarskih odnosov med obema državama. Rezultati, ki smo jih dosegli v naši industrijski graditvi, in pa naši napori za povečanje kmetijske proizvodnje, omogočajo konkretno uresničenje tega sodelovanja.

V želji, da bi uresničili vse te oblike gospodarskega sodelovanja, imamo redne stike s predstavniki ameriške administracije in gospodarskega življenja. Prav sedaj, v konstruktivnem ozračju medsebojnega razumevanja, se pogojamo glede:

1. realiziranja letošnje redne pomoči v znesku 34,5 milij. dolarjev. Na podlagi v glavnem že dogovorjenih list bomo prejeli iz letošnje pomoči okrog 150.000 ton pšenice, določeno količino premoga za koksiranje, del opreme za Ja-

delovanja.